

Aleksander Nyrek

"Tradycyjne rybołówstwo śródlądowe w Polsce", Aleksander Nyrek, Wrocław 1992 : [recenzja]

Słupskie Studia Historyczne 2, 163-164

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzje

Zygmunt Kłodnicki: *Tradycyjne rybołówstwo śródlądowe w Polsce*, Wrocław 1992, ss. 403, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Obszerna, gdyż licząca przeszło 400 stron praca Z. Kłodnickiego, składa się z dwóch części, piętnastu (5 + 10) rozdziałów, przedmowy, wstępu, zakończenia, licznych wykazów źródeł, literatury, tekstów kwestionariuszy i ankiet, miejscowości, rysunków i ilustracji (21), map (24), tabel (23), przypisów oraz niemieckojęzycznego podsumowania. Jednak praca Z. Kłodnickiego jest ważnym osiągnięciem w dotychczasowych badaniach nad rybołówstwem ziem polskich nie tylko ze względu na bogaty, zaprezentowany w niej materiał źródłowy. Przejmując słusznie metody stosowane już z powodzeniem w historii gospodarczo-społecznej i geografii historycznej osiągnął Autor liczące się w nauce rezultaty w zakresie właściwego usytuowania w czasie i przestrzeni dawnych narzędzi rybackich oraz sposobie i organizacji połowów. Nowe i interesujące są ustalenia Z. Kłodnickiego z zakresu najdawniejszego rozmieszczenia narzędzi rybackich w dorzeczu Odry i Wisły. Umiar i ostrożność jaką Autor wykazał w stosowaniu metody retrospektywnej są gwarancją, iż ustalenia te będą trwałym dorobkiem także w zakresie badań nad historią rybołówstwa ziem polskich. Zdobyte doświadczenie w pracach nad Atlasem Etnograficznym, walnie pomogło Autorowi w kartograficz-

nym przedstawieniu na dwudziestu czterech solidnie wykonanych mapach, obrazu materialno-społecznej kultury polskiego rybołówstwa. Z uznaniem podkreślić należy, że jest to poważne osiągnięcie Z. Kłodnickiego nie tylko dla samej dyscypliny etnografii, ale także i geografii historycznej Polski.

Podkreślając pozytywy dzieła Z. Kłodnickiego nie można jednak pominąć pewnych niedostatków. Historykowi gospodarczemu brak jest w omawianej pracy rozdziału, który ukazałby wzajemną współzależność tradycyjnego rybołówstwa śródlądowego oraz gospodarki stawowej ziem polskich. Dotychczasowe badania nad śląską czy małopolską gospodarką stawową wskazują wyraźnie, że współzależność taka niewątpliwie istniała. W badaniach S. Brzozowskiego, A. Nyrka, M. Tobiasza, W. Szczygielskiego, L. Wiatrowskiego¹ zwraca

¹ Zob. S. Brzozowski i M. Tobiasz: *Z dziejów rybactwa małopolskiego*, w: *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej*, seria B, z. 9 – 1964, ss. 107; W. Szczygielski: *Z dziejów gospodarki rybnej w Polsce w XVI–XVIII w.*, w: *Studia z Dziejów Gospodarstwa Wiejskiego*, T. 9, Warszawa 1967, ss. 68. Dane bibliograficzne prac A. Nyrka i L. Wiatrowskiego podane są w pracy A. Nyrka: *Gospodarka rybna na*

się słusznie uwagę, że ludzie zajmujący się tradycyjnym rybołówstwem byli zawsze poszukiwanymi fachowcami w dworskiej gospodarce stawowej. Szczególnie cenne były ich umiejętności w zakresie połowu ryb w stawach, gdzie możliwości spustu wody nie było lub była ona ograniczona.

Świetnie rozwijająca się w Rzeczypospolitej i na Śląsku w XVI i I połowie XVII w. dworska gospodarka stawowa, stanowiła poważną konkurencję dla tradycyjnego rybołówstwa śródlądowego. Przesądzała o tym tania pańszczyźniana siła robocza, oraz wciąż rosnące przywileje szlacheckie w zakresie prawa gruntowego i wodnego, a nawet uzyskanie monopolu na handel rybami stawowymi. Właśnie na mocy takich przywilejów, większe rzeki polskie uznano za drogi publiczne, ograniczając poważnie na nich możliwość połowu ryb przez rybaków należących i nienależących do cechów rybackich. Szlachta monopolizując

handel rybami stawowymi ograniczała też poważnie możliwości hanblu rybami przez rybaków cechowych i śledziarzy.

Należało także w pracy potraktować szerzej problematykę zmian ekologicznych, które niszcząco wpływały na rybostan naszych wód śródlądowych i przybrzeżnych. Łączy się to ściśle z godnymi podkreślenia wysiłkami świątłych przyrodników polskich z prof. Maksymilianem Siłą-Nowickim na czele. Przecież oni pierwsi opracowali i doprowadzili do uchwalenia w Sejmie Galicyjskim nowoczesnej ustawy ochronnej dla wód śródlądowych całej Galicji. Działalność tych świątłych ludzi walnie przyczyniła się do szybkiego przejmowania światowych osiągnięć w zakresie hodowli ryb przez polską gospodarkę stawową oraz wyselekcjonowania galicyjskiej odmiany karpia, którego narybek był pilnie poszukiwany i nabywany nie tylko w Europie.

Aleksander Nyrek

Antoni Kuczyński, Syberia. Czteryście lat polskiej diaspory. Antologia historyczno-kulturowa, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1993, s. 436

Książka Antoniego Kuczyńskiego, wrocławskiego etnologa i socjologa, stanowi interesujące studium his-

torii kontaktów polsko-syberyjskich poczynając od wojen Stefana Batorego, przez okres powstań narodowowyzwoleńczych aż do czasów II wojny światowej i pierwszych lat powojennych. Zawiera szeroką panoramę polskiej diaspory na Syberii i prezentuje złożone historyczno-kulturowe uwarunkowania tego zjawiska. Autor ukazuje, jak od końca XVI – Syberia, ów złowrogi Sybir, jest

Górny Śląsku od połowy XVI do połowy XIX w., Wrocław 1964, ss. 235 oraz tegoż, *Potrzeby i stan badań nad dziejami śródlądowej gospodarki rybnej na ziemiach polskich*, w: Acta Universitatis Wratislaviensis, No 461, Historia XXX, Wrocław 1975, s. 177–185.